KRISTOF KOLUMBO

Petar Mardešić

Kristof Kolumbo

ILUSTRIRAO

V. Kirin

Izdavačko štamparsko poduzeće „NAŠA DJECA" Zagreb Gajeva 25

1967

DJETINJSTVO

U talijanskom gradu Genovi živio je siromašan tkalac Domeniko Kolumbo sa ženom i šestoro djece. Čitav dan je tkao, a žena vunu grebenala, prala, prela i bojila. Marljivo su pomagala i dva starija dječaka, Kristof i Bartolomeo. Ipak u kući često nije bilo ni korice kruha. Dječaci nijesu znali za igru, a njihova je starija sestrica Bianka od zore do mraka kuhala i prala. Ona je najmlađoj braći bila druga majka. Stanovali su u dnu slijepe ulice, u nekom kamenitom dvorištu. To dječacima bijaše najljepši kutak svijeta. Kad bi uvečer stari Gianni užegao fenjer nad njihovim vratima, tad bi tek počeo odmor. Obojica bi otrčala na obalu i s divljenjem promatrala brodove. Karavele bijelih jedara bijahu im blizu, iza kamenitih vrata. Ponekad su mornari dolazili k njima, kad bi iz Engleske dovezli vunu. Tada bi se dječaci naslušali mornarskih priča o dalekim morima i o čudesnim zemljama. Slušali bi ih, sve dok ih majka ne bi zovnula: »Djeco, na počinak! Sutra rano počinje posao«. Još bi se više obradovali, kad bi krojaču ponijeli dovršene tkanine prekrasnih boja, kakove su u to vrijeme nosili bogataši i plemići. Blizu krojača stanovao je stari učitelj don Bartolo. I k njemu bi se rado navratili, jer im je on lijepo pričao. On ih je i naučio čitati i pisati. Don Bartolo je volio dječake i neprestano ih hvalio: »No, to su moji posljednji i najbolji učenici. Kristof lako uči računicu i latinski, a Bartolomeo izvrsno crta«.

Tako oni jednog dana uzeše omote i pođoše krojaču. Bartolomeo je gledao tkanine i uzdahnuo:

— Eh, rado bih i ja nosio odijelo od ovakove tkanine, kad odrastem.

— Ne bih želio biti tkalac, ja bih htio na brodove i u svijet! Imao bih haljine i brodove. Vidio bih zemlje, o kojima nam pričaju mornari i don Bartolo — doda Kristof.

— Ja bih radije imao don Bartolove knjige, one, što pišu o putovanjima. Nacrtao bih sve karte tih zemalja — uzvrati Bartolomeo.

— A tko će pomagati ocu? — reče Kristof.

— Nažalost, mora se tkati! — tužno će Bartolomeo.

— Ocu bi bilo žao, kad bi doznao, da ne volimo zanat — pripomene Kristof.

Obojica zašutješe. Domala dođoše krojaču i predadoše mu tkanine. Don Bartola pozdraviše u vrtu već izdaleka, a on ih pozva: »Dođite, djeco moja!« Te večeri pričao im je o putovanjima Marka Pola.

Prošlo je mnogo godina. Oba su dječaka već odrasli mladići. Marljivo su pomagali ocu i nikad se nijesu potužili na tegoban posao. Ali tkanje je slabo donosilo. Ne mogahu vezati kraj s krajem. Često lijegahu bez večere. I dogodi se da je jednog dana doplovio brod bez vune. Kapetan reče, da je ove godine nema ni u Engleskoj. Te je večeri otac bio zdvojan i do kasne je noći razgovarao s majkom. Sutradan je rano izašao iz kuće. Kad se vratio, objed se bijaše ohladio. Svi posjedaše za stol, a Bianka donese polentu, posljednje jelo u kući. Poslije objeda otac će žalosno: »Djeco moja, ove godine nažalost nema više tkanja. Ja sam dobio mjesto stražara na gradskim vratima, a majka će ovdje prodavati vino. Tebi je, Kristofe, osamnaest godina, zdrav si; govorio sam s kapetanom, uzet će te na brod. A za tebe, Bartolomeo, pobrinut će se don Bartolo. Dogodine pomagat će mi trojica najmlađih. Vas dvojica potražite sreću u svijetu!«

BORBA S GUSARIMA

Kristofu navriješe suze na oči od radosti. Od djetinjstva ga more privlači i sad mu se ispunila davna želja. Majka ga opremi, a otac ga odvede na brod.

— Kršan je vaš mladić, majstore Kolumbo! — dočeka ih srdačno kapetan.

— Eto, kapetane, zdrav je; samo neka bude dobar i poslušan — odgovori otac.

Kapetan dozva brodarnika, koji Kristofu dade mornarca, da mu pokaže čitav brod. Kristof se začudio, kad je doznao, da svaki dio broda i svaki konop ima svoje ime.

— Tko bi sve to zapamtio! — izusti.

— Kad brodarnik zagrmi: »Svi ljudi na palubu!«, moraš i u mrkloj noći napipati pravo uže — pouči ga mornarac. — Odriješiš li krivo, poći ćeš morskim psima za hranu.

Kristof je nastojao da sve zapamti, ali sve mu se pomiješalo u glavi. U noći nije mogao oka zaklopiti, mozgom mu je vrvjelo tisuću misli. Napokon usnu, ali učini mu se, da je tek legao, kad ga netko prodrma: »Ustaj, mladiću! Treba oprati palubu i složiti konope. Danas odlazimo«. Hitro je skočio. S mornarima je oprao palubu i složio konope, a mornarac mu pokaza, kako se razapinje i ubire posrtnjača. Oko podne sve bijaše spremno za polazak. Kapetan je već bio na visokoj krmenoj palubi. Kristofu se učinio kao kakav nedostižan gorostasnik. Odriješiše konope, i brod se poče odmicati od obale. Kristof na gatu spazi oca i Bartolomea, koji mu u šali dovikne:

— Kako se osjećaš, Kristofe, kao morski vuk?

— Izvrsno. Upravljam posrtnjačom — odgovori Kristof.

— Što je to posrtnjača? — u čudu će Bartolomeo.

— Posrtno jedro, ispod kosnika, pred kaštelom — ponosno rastumači Kristof.

Domala razapeše jedra i zajedriše duž obale. Kristof je s divljenjem gledao suncem obasjanu obalu, rtove, drage i dražice. Svuda oko njih bijaše neizmjerno modro more. Mozgom mu prostruji misao: golema je ova naša Zemlja!

Prolazile su godine, a Kristof je dobro učio i brzo napredovao. Od mornarca postao je mornar, od mornara krmilar, a od krmilara poručnik. S putovanja po Sredozemnom moru ocu je nosio vunu, a sestri i braći darove. Napokon zaplovi na ocean i dopre na sjever do Engleske i na jug do Madeire. Tada posta kapetan karavele, oceanskog broda duge plovidbe.

Jednog dana, ploveći prema sjeveru zajedno sa još dva broda, kapetan Kristof opazi pred portugalskom obalom nekoliko galija. Učiniše mu se sumnjive i zato je skrenuo prema kopnu. Ali galije su hitro plovile na vesla. Nije bilo vjetra, i Kristof im nije mogao pobjeći jedrenjem. Bili su to gusari. Doskora galije dostigoše brodove i zakvačiše ih dugim kukama, a gusari se počeše uz bokove penjati na njihove palube. Kapetan Kristof dohvati oklop i sablju te uz pomoć svoje malobrojne posade zametne krvavu borbu. Uto opazi, da jedan gusar drži za grlo njegova poručnika. On mu s dvojicom vjernih mornara priskoči u pomoć i ljevicom izbije gusaru mač iz ruke. Ali tada navali čitava gomila gusara. Već bijahu zapalili susjedni brod, koji se nagnuo na bok. Ni Kristof im neće predati brod. Korak po korak uzmicao je k vrhu krme, a poručnik se odšuljao u potpalublje, da zapali barutanu. Kad se vratio, dade kapetanu znak, i svi uzmakoše do krmene ograde i skočiše u more. Brod iza njih odleti u zrak i pobi sve gusare, koji se na njemu zatekoše. Kristof je još stigao da zbaci sa sebe oklop, a kad je izronio, na površini nađe jedno veslo. Svukao je gotovo sve sa sebe i polugol na veslu zaplivao prema obali.

Pala je mrkla noć, a portugalska se obala izgubila u tami.

KOD BRATA BARTOLOMEA KARTOGRAFA

U Lisabonu, glavnom gradu Portugala, bijaše kraj Srebrnih vrata lijepa kuća od klesana kamena. Nad vratima se vidjela pločica s natpisom: Bartolomeo Kolumbo, kartograf. U prizemlju je bila dvorana i u njoj malen stol za crtanje. Kraj stola je sjedio Bartolomeo i crtao novu pomorsku kartu. Iznenada se otvoriše vrata i u sobu uđe otrcan prosjak. Bartolomeo ga pogleda i upita:

— Što želiš, prijatelju?

— Zar me ne prepoznaješ, Bartolomeo?

— Kristofe! Ti si to! — uskliknu Bartolomeo, diže se i zagrli brata. — Kad si došao? Što ti se dogodilo? Ne prepoznah te tako odrpana i bradata.

— Udarili su na me gusari. Jedva iznijeh živu glavu. Skočih u more. Srećom dohvatih neko veslo, a plima me zanijela k obali. Tu me izvukoše ribari i dadoše mi odijelo. Pješice i kolima dođoh u Lisabon k tebi. Pomozi mi, da nađem drugi brod!

— To ne će biti teško, dragi brate! Poznajem gotovo sve brodovlasnike, jer dolaze k meni po karte. Ali najprije se odmori, a za novi brod ima vremena!

Kristof se uredi, obuče bratovo odijelo i osta kod njega. U nedjelju obojica pođoše u crkvu. Kristofa zadivi raskoš, a osobito lijepe žene u prekrasnim haljinama. Oko mu zape na nekoj crnki, što je sjedila na kraju klupe. Pogledi im se susretoše, ali djevojka naglo sakri iza molitvenika svoje prekrasne oči.

Kapetan se okoristio boravkom u Lisabonu, da od brata nauči crtati karte. Druge nedjelje opet pođoše u crkvu. Kristof na istom mjestu ugleda one drage crne oči. Učinilo mu se, da su mu se nasmiješile. Poslije mise pođoše obojica za djevojkom, da vide gdje stanuje. Bartolomeo u njoj prepozna Francisku, Perestrellovu kćer.

— Što misliš, mogu li je zaprositi? — nestrpljivo će Kristof.

— Ne znam — odgovori Bartolomeo. — To je plemićka obitelj. Otac joj je doduše umro i nije ostavio imutka. Možda bi majka pristala, da je da vrsnom kapetanu. Mogao bi joj pisati, da je želimo posjetiti.

Kristof posla pismo, a poslije dva dana stiže poziv. Oba brata pođoše u Perestrellovu kuću. Majka je poznavala Bartolomea, koji je uživao dobar glas. To je pomoglo Kristofu. Dozvala je djevojku, da ona kaže svoju riječ. Franciskini se obrazi zarumenješe; stidljivo je priznala, da Kristofa zna iz crkve i da joj je drag.

Poslije mjesec dana slavilo se vjenčanje, a poslije godinu dana rodio se Kristofu sin Diego. U novom domu Franciska je Kristofu dala mnogo pomorskih karata i knjiga, koje je skupio njezin otac. Čitajući knjige i pregledavajući karte, Kristof poče sve jasnije zaključivati, da se, ploveći prema zapadu, može stići na istok, jer je Zemlja okrugla. Sve više je učio i računao, a sve manje plovio. Trošilo se mnogo, a prihodi su bivali sve manji. Franciska se potuži Bartolomeu, kako Kristof ne prestaje maštati o putovanju na zapad, umjesto da kreće u Englesku, na put, koji donosi stalan i dobar prihod. Kristof ju je tješio, da će im veliko putovanje donijeti bogatstvo, ali Franciska nije u to vjerovala. Ni drugi nijesu vjerovali njegovim osnovama, i Kristof je dvije godine uzalud pokušavao, da dopre do portugalskoga kralja. Jedni su mu se smijali, a drugi ga zavaravali. Slušao ga je samo sinčić Diego i sve mu vjerovao. Otac mu je rado tumačio, kako se, putujući neprekidno prema zapadu oko zemaljske kugle, može doći na istok.

BIJEG U ŠPANJOLSKU

Kad je Diegu bilo šest godina, iznenada umre Franciska. I kuću i sve ostalo, što je imao, Kristof je morao prodati, ali ni to ne bijaše dosta da podmiri dugove. Uto ga neprijatelji optužiše, da je iz kraljeva arhiva ukrao pomorsku kartu svijeta, koju je nacrtao čuveni firentinski zemljopisac Toscanelli. Kristof je tu kartu samo pozajmio kod jednog dvoranina, precrtao je i pošteno vratio. Ali kad je vidio da mu neprijatelji rade o glavi, jedne noći probudi Diega i pod okriljem tame s njim pobježe u lučicu i odatle ribarskim čamcem u Španjolsku.

Plovili su dvije noći i tri dana. Neprekidno su se ljuljali na valovima. Diegu je škodilo more, a spavao je na goloj palubi, jeo beškot i pio mlaku vodu. Već je i treći put sunce bilo zašlo u ocean, kad stigoše u luku Palos. Kristof zahvali ribarima i s Diegom se iskrca na obalu. U sumraku jedva su vidjeli na brežuljku velik samostan, La Rábidu. Kristof bijaše umoran, jer je na brodu radio i veslao, da se tako oduži ribarima. Kao da je shvatio očeve napore i brige, Diego reče:

— Nemoj me nositi, oče. Ja sam velik, pa mogu i sam hodati do vrha brežuljka.

Pred vrata samostana stigoše u mrkloj noći. Kristof udari zvekirom i začu:

— Tko je?

— Umorni putnici! — odgovori.

Vrata se otvoriše i pokaza se starac u redovničkoj mantiji. Kristof zamoli:

— Primite nas na konak, dijete je gladno i umorno. Dolazimo iz Portugala.

— Uđite i pričekajte! — odgovori starac, a zatim ih uvede u izbu, kamo im donese kruha, sira i mlijeka. Nikada dotad Diegu nije bilo slatko ni jedno jelo kao ovo. Kad pojedoše, starac ih odvede u ćeliju, gdje legoše. Čim Diego leže, pričini mu se, da se sobica ljulja kao čamac na valovima. Otac ga umiri. Diego reče:

— Ovdje je lijepo. Hoćemo li tu ostati?

— Možda i hoćemo, sinko! Spavaj, laku noć!

Kad Diego usnu, Kristof začu tihe korake na hodniku. Netko zakuca. Uđe redovnik.

— Ja sam otac Antonio. Tko ste vi i zašto ste došli?

— Ja sam kapetan Kolumbo. Došao sam, da prosim kao prosjak, jer kraljevi ne htjedoše primiti bogatstva, koja im nudim!

— O kakvim to bogatstvima govorite, kapetane? — začudi se redovnik.

Kolumbo mu ukratko ispriča svoju osnovu o velikom putovanju.

— Čudnovate stvari govorite, kapetane! Sutra ću vas odvesti k ocu Juanu, njega će to zanimati. A sada laku noć! — pozdravi ga otac Antonio i iziđe.

Otac Juan Perez bijaše učen čovjek, ugledan redovnik i kraljičin ispovjednik. Od jutra do kasne noći pomno je slušao Kristofove planove. Učinili su mu se razboriti. Kad sasluša sve do kraja, obeća Kolumbu, da će pisati kraljici Izabeli, koja je rado slušala mudre savjete ovog učenog oca.

I doista, čim primi Perezovo pismo, kraljica odredi, da se sastane skup učenjaka, koji će proučiti Kristofove planove.

Za deset dana sazvao je dvorski savjetnik biskup Hernando de Talavera skup učenjaka i svećenika u Salamanci.

Kolumbo je došao u Salamancu zajedno s ocem Juanom Perezom.

Kristof je ušao u dvoranu s dosta bojazni, jer je sve ovisilo o odluci ovoga skupa.

SKUP MUDRACA U SALAMANCI

Na čelu stola sjedio je otac Juan Perez. Njemu zdesna bijahu dva učenjaka, a njima sučelice sjeđaše biskup Talavera u crnom talaru. Kraj njega lijevo sjedio je jedan njegov prijatelj, šutljiv, siva lica i ljubičasta odijela; lijevo od biskupa bio je franjevac Antonio; sa strane su stajali dominikanac Diego i ivanovac José. Sjednicu je otvorio biskup i obratio se učenjaku u zelenu kaputu:

— Veleučeni, svi mi znamo kapetanovu osnovu. Možemo mu odmah postavljati pitanja. Izvolite vi prvi! — Učenjak kašljucne i zapita:

— Recite nam, kapetane, koliko je dalek put preko zapada do Kitaja? Eto, to nas u prvom redu zanima.

— Mislim, da je triput kraći nego preko istoka, jer je Zemlja kugla; na njoj tri četvrtine... — poče Kolumbo.

— Jeste li vi kršćanin? — iznenada ga prekine ivanovac. — Vjerujete li u Sveto pismo?

— Kršćanin sam i vjerujem — u čudu odgovori Kolumbo.

— U Svetom pismu nigdje ne piše, da je Zemlja kugla — reče dominikanac u bijelom plaštu iza Talaverinih leđa, držeći Sveto pismo u ruci.

— Pročitao sam Sveto pismo, a u njemu ne piše ni da nije kugla — odvrati Kolumbo. Začu se mrmor kod dna stola.

— Ako je Zemlja kugla, onda ljudi na drugoj strani hodaju nogama gore, a glavom dolje, stabla rastu nadolje, a kiša i snijeg ne padaju, već se dižu — dobaci Antonio, franjevac.

— Ne znam kako je tamo. Dopustite mi da pođem i da vidim, pa obećajem, da ću vam kazati kako je, kad se vratim — mirno će Kolumbo.

— Ali ako pođete brodovima na drugu stranu nizbrdo, kako ćete se vratiti uzbrdo? — uplete se ivanovac. — To je nemoguće!

Kristof dohvati sa stola jedno jaje i zapita:

— Može li jaje stajati na stolu uspravno?

— Ne, ne može. Ni to nije moguće — opet će ivanovac.

Kristof udari lagano jajem o stol, ljuska se na vrhu ulupi i jaje osta uspravno.

— Vidite da je moguće, kad se zna! — dobaci Kolumbo.

— Nijesmo došli gledati čarolije! — prekine ga Talavera. — Što zapravo hoćete?

— Želim tri čvrsta broda, potpunu opremu i hranu za tri mjeseca — nabrajaše Kolumbo. — Želim, da me imenuju admiralom oceana i potkraljem zemalja koje otkrijem. Uz to želim jednu desetinu bogatstva, koje odanle donesem...

— Drznik i luđak! — prekinu ga oštro Talavera. Zatim usta i bez pozdrava iziđe. Ostali iziđoše za njim. Domalo dođoše sluge, da potrnu svijeće.

Ali unatoč nepovoljnom mišljenju kraljica je poslala Kolumbu pismo, u kojemu ga je molila, da se strpi dok se ne svrši rat za oslobođenje Španjolske od maurske vlasti. Poslala mu je čak i novaca za život. Kolumbo je pune dvije godine pokušavao pridobiti učenjake i svećenike za svoj plan. Obraćao se pismima i u Francusku i u Englesku, ali sve uzalud.

Napokon se svrši rat i kraljica održa obećanje: pozvala je Kolumba da dođe na dvor, gdje će kralju rastumačiti plan. Poslala mu je i kesicu dukata, da se mogne dolično obući i kupiti konja za put.

U AUDIJENCIJI NA DVORU

Kristof stiže u dvor, i dvoranin ga dovede do velikih okovanih vrata. Kad se vrata otvore, Kolumbo ugleda raskošnu dvoranu, a na prijestoljima kralja Ferdinanda i kraljicu Izabelu. Desno i lijevo stajahu dvoranici, vitezovi i oficiri: sve sam grimiz, zlato i srebro. Kad vidje tu raskoš, on osjeti zahvalnost, što mu je kraljica poslala novac, da se dolično obuče. Onako otrcan ne bi smio od srama ni ući. Priđe prijestoljima i duboko se nakloni kralju, a zatim klekne pred svoju lijepu zaštitnicu, kraljicu Izabelu, i poljubi joj ruku. Tad se uspravi i ugleda iza prijestolja Talaveru, koji je, nakon pobjede nad Maurima, postao nadbiskup Granade. Kraljica se nasmiješi Kolumbu i reče:

— Drago nam je što vas vidimo, kapetane! Ispričajte nam vašu osnovu putovanja!

— Veličanstvo, to je duga pripovijest — začu se Talaverin glas.

— Kapetane, molim vas, budite što kraći! — dobrostivo će kraljica.

Kolumbo dohvati svoje karte i ukratko razloži kako bi putovao. Kralj je bio hrabar vojnik, pobijedio je Maure i oslobodio zemlju, ali znanost i plovidbu nije shvaćao. Kad Kolumbo završi, zapita ga:

— Što ćete, kapetane, postići tim putovanjem?

— Otvorit ću novi, kraći put u zemlje mirodija. Otkrit ću nove otoke, kopna i mora i proširiti vaše kraljevstvo — odgovori Kolumbo.

— A što vam treba za taj put, što tražite? — na to će kralj.

— Molim vaša veličanstva, da mi dadu tri čvrsta broda, posadu i opremu za njih, hranu za sve ljude za tri mjeseca i plaću za šest mjeseci. Mene imenujte admiralom svih oceana i potkraljem novih zemalja. Podarite čast plemića meni i mojim potomcima, a kao nagradu dajte mi desetinu svih prihoda iz novih zemalja.

— Jesam li imao pravo, kad vas upozorih, da je lud? — umiješa se Talavera.

— Nije li to previše? — pripomenu kralj.

— Veličanstvo, mogu li kao običan građanin zastupati vaša uzvišena veličanstva? Samo plemić može govoriti u vaše ime! — mirno će Kristof.

— Veličanstvo! — umiješa se kraljica. — Kapetan u to putovanje ulaže svoj život, a mi ne ulažemo ništa.

— Jest, tako je! Ako ništa ne otkrije, ništa i ne dobiva — zadovoljno će kralj. — No, a što vi mislite o tom putovanju, ekscelencijo? — Kralj se obrati Talaveri.

Kristofu zasta dah. Možda je o Talaverinu odgovoru zavisila odluka.

Nadbiskup, namrgođen, pogleda kraljicu, a ona mu se dobrostivo nasmiješi i kimne glavom. Talavera polagano odgovori:

— Veličanstvo, mislim, da se, putujući na zapad, doista može stići na istok.

— No, onda neka kapetan putuje! Dajte mu što traži! — hitro će kraljica.

— Ali, veličanstvo, od duga ratovanja riznica je prazna — primijeti Talavera.

— Znam, ekscelencijo, ali će kapetanu za troškove biti dosta i ovo — odgovori kraljica i skine s vrata skupocjenu ogrlicu, a s ruku prstenje i narukvicu.

— Ne treba, vaše milostivo veličanstvo — oglasi se ministar državne riznice. — U blagajni će se još naći koliko bude potrebno.

— E onda, kapetane, bilo vam sretno! — zaključi kralj. Kolumbo odahne, Talavera se namršti, kraljica se nasmiješi, a kralj je uze ispod ruke. Audijencija je bila završena.

ODLAZAK NA NEPOZNATI OCEAN

U ratu s Maurima grad Palos nije pokazao dosta odanosti i zato ga kralj kazni, da mora dati tri broda. Ali Kristof nađe samo jedan. To bijaše stara i trošna karavela *Santa Maria*. Ostale dvije manje, *Pintu* i *Ninu*, morao je oduzeti vlasnicima. Kristof je doduše našao dva vrsna kapetana, braću Martina i Vincentea Pinzóna, ali mornara nije mogao prikupiti. Nitko se nije usudio poći na nepoznati rub oceana. Tada Kristof zamoli kralja, da mu da zatvorenike, koji su pod istragom. Kralj prista, da se puste utamničenici, koji se jave da će otputovati na Kolumbovim brodovima. Kristof im dade plaću za tri mjeseca unaprijed, ali mnogi poslije toga pobjegoše od straha. I hrana i oprema stizahu sa zakašnjenjem, jer Talaverini ljudi zadržavahu dobavu. Činovnici primahu mito i preuzimahu lošu robu. Kristof tada pođe u grad, da vidi jesu li prispjele pošiljke. Pred crkvom ga zaustavi grbav prosjačić.

— Gospodine admirale! Oprostite! Smijem li vam nešto reći? Samo nekoliko riječi! — moljaše uzbuđeno.

— Što ti je, dječače, smiri se! — umirivaše ga Kolumbo.

— Gospodine admirale! — oklijevaše dječak. — Nemam ni oca ni majke, prosjačim, jer me nitko ne će. Grbav sam. Ne bih želio biti prosjak, ja bih htio na brodove i u svijet. Uzmite me sa sobom! Želim raditi. Bit ću marljiv i poslušan. Molim vas!

— Kristof se sjeti svoga djetinjstva, kad je on govorio Bartolomeu: »Ne bih želio biti tkalac, ja bih htio na brodove i u svijet!« Bijaše to prvi čovjek, koji mu se javio za mornara. Dječak mu se smili, i Kristof odluči da mu poboljša život.

— Vidiš li u luci onaj najveći brod? Zove se *Santa Maria*. Hajde i javi se brodarniku! Bit ćeš mornarac, moj sobar. I ja sam počeo kao mornarac.

Dječak mu htjede poljubiti ruke, ali ga Kristof pridrža i otpremi.

— Hvala vam, plemeniti gospodine admirale! Zovem se Pedro. Vjerno ću vam služiti do kraja života! — klikne dječak i sav sretan otrča u luku.

Mornari rado primiše Pedra, jer su bili praznovjerni i vjerovali su da grbavac donosi sreću. I doista, otad slučajno sve krenu na bolje. Dobrovoljno se javilo pedeset iskusnih mornara, a kraljica je poslala nekoliko vojnika, bivših ribara, koji su znali jedriti. Uvečer 11. svibnja sve bijaše spremno za polazak.

Već se spustila noć, kad se Kristof rasta od svoga sina Diega. On će ostati u samostanu La Rábidi, dok se otac ne vrati. Admiral još jednom pregleda sva tri broda, pozdravi znance, preporuči Diega ocu Perezu i ukrca se na karavelu, gdje ga posada svečano dočeka kao admirala oceana.

Sutradan 12. svibnja 1492. uzoru, pred malo radoznala svijeta i rodbine, tri mala drvena broda digoše sidra i zajedriše na oceansku pučinu, na neizmjerno, nepoznato more. Otploviše na najvažnije i najsmionije putovanje u povijesti svijeta.

Svjež jutarnji vjetar naduo je nova jedra. Na vrhu jarbola zavijoriše se stjegovi. Iza krme brodova zabijeliše se brazde. Na čelu je *Santa Maria*, brod admirala oceana. Za njom plovi *Pinta*, koju vodi Martin Alonzo Pinzón. Na začelju je najmanja, *Nina*, a vodi je Martinov brat, kapetan Vincente Yanez Pinzón.

Kristof je dugo gledao brežuljak iznad luke. Na bedemu La Rábide stajali su Diego i otac Juan Perez. Obojica su mu mahali. Hoće li ih ikad više vidjeti?

I NEBO I MORE VARAJU

Admiralova je flota plovila na Kanarske otoke. Na putu je *Pinti* puklo krmilo. Kapetan Pinzón ga na moru popravi. Sva tri broda stigoše sretno u luku. Na Kanarskim otocima Kolumbo je htio uzeti nov brod, ali kad nije mogao naći ni jednoga, dao je izvući *Pintu* na obalu. Popraviše joj dno i izradiše novo krmilo. Admiral tada zapovjedi, da brodovi ukrcaju hranu, drvo i vodu, i dade urediti jedra.

Napokon 6. rujna flota diže sidra i razape jedra. Brodovi otploviše na zapad, na nepoznati ocean. Mornari gledahu sa strahom, kako se gubi posljednji trag obale, jer nijesu znali što ih čeka na putu. Hoće li more uzavreti ondje, gdje sunce zalazi u nj? Hoće li ih progutati goleme morske nemani? Hoće li brodovi pasti sa Zemlje, kada dođu na rub oceana? Hoće li ih golemi polipi svojim ljepljivim krakovima odvući u morsku dubinu?

Puhao je povoljan vjetar, i flota je hitro jedrila. Admiral je vodio brodski dnevnik i bilježio prevaljeni put. Ali u dnevnik je uvijek zapisivao manje milja, da velika daljina ne prestraši mornare. Sedmog dana mornari se uzbudiše, jer magnetska igla nije više smjerala prema zvijezdi Sjevernjači. Admiral ih umiri: igla je pouzdana, a zvijezda nije točno u polu, već se okreće oko njega. Desetog dana vidješe plamenu prugu, koja se s neba srušila u more, a na tom je mjestu iz oceana šiknula vodena para. Među posadom se proču, da je to loše znamenje. Admiral opet umiri ljude i protumači im pojavu meteora. Jedanaestog dana ugledaše more pokriveno travom. Obradovaše se u nadi, da je kopno blizu. Vidjeli su nekoliko ptica, koje ne lete daleko od kopna. Šesnaestog je dana još puhao povoljan vjetar i mornari se uzbuniše: kako će se vratiti, kad vjetar neprestano puše k zapadu? Ali na sreću vjetar domala zapuha s protivne strane. To ih opet umiri.

Sutradan se more pretvorilo u zelenu livadu. Posade se pobojaše, da trave ne zapletu i ne zaustave brodove. Admiral im obeća, da će se vratiti drugim putem.

Devetnaestog dana bijaše tišina, i karavele se približiše na dovik. Sad je admiral poveo razgovor s Martinom Pinzónom o karti, koju mu je prije tri dana s pomoću konopa predao s broda na brod. Otoci, nacrtani na toj karti, morali bi biti u blizini. Pinzón je savjetovao admiralu da okrenu na jugozapad prema otocima, ali admiral ga nije htio poslušati, jer je kanio stići na kopno kitajskog velikog kana, a ne na otoke Zipangu pred kineskom obalom.

Admiral tada obeća, da će onome, koji prvi ugleda kopno, darovati svilen haljetak uz onu nagradu, koju je kraljica Izabela namijenila čovjeku, koji prvi opazi kopno: doživotnu mirovinu od deset tisuća meravedija.

Istog dana poslije podne *Pinta* je odjedrila naprijed. Admiral je nije htio dozivati, jer je znao, da kapetan Martin Pinzón želi prvi ugledati kopno i tako steći slavu. Ta slava Kolumbu ne će smetati, a Pinzónu će učiniti veliku radost.

Malo prije zalaska sunca *Pinta* se hitro vrati, a Pinzón je radosno kliktao s krme, da se na jugozapadnom obzorju vidi kopno. Mornari su na *Pinti* od silne uzrujanosti upravo urlikali; njihovo je raspoloženje prešlo i na Kolumbov brod.

Uto se mornari na *Nini* popnu na jarbole i potvrde, da se vidi kopno.

Napokon! Svršila se tjeskoba i neizvjesnost: kopno je pred njima!

Ali to kopno bijaše varka! Sivi oblak na obzorju pričinjao se ljudskim očima kao vrh planine.

OKIĆENI BRODOVI NA PUČINI

Admiral skrenu k jugozapadu prema navieštenom kopnu. Tako je plovio sve dok se sutradan nije osvjedočio, da ono, što mišljahu da je zemlja, bijahu zapravo nebo i oblaci.

Dvadesetog je dana bilo tiho i mirno, pa su se mornari kupali oko broda usred oceana. Vidjeli su zlatoskuše i druge ribe i pticu trstenjaka.

U noći tridesetog dana približi se *Pinta*. Martin Alonzo opet savjetova admiralu, da skrenu k jugozapadu, jer su vidjeli mnogo ptica, koje su letjele u tom smjeru. Bilo je poznato, da su Portugalci po lijetu ptica otkrivali nova kopna.

Sutradan uzoru bijaše na čelu flote najbrža karavela *Nina*. Malo poslije izlaska sunca admiral začu prasak topova. Čule su ga i posade obiju karavela. Svi pohrliše na pramac i vidješe *Ninu* okićenu zastavama. To je bio dogovoreni znak, da je posada ugledala kopno. Pohitješe za njom i domala je stigoše. Svi digoše zastave, podigoše nova svečana jedra i zaploviše okićeni prema zapadu.

Santa Maria plovi u sredini sa zelenim stijegom admirala; na glavnom njezinu jedru vidi se crveni križ s krunom i početnim slovima Ferdinanda i Izabele. Slijeva je *Pinta* s crvenim stijegom kapetana zamjenika Martina Alonza Pinzóna, a zdesna jedri *Nina* okićena stjegovima španjolskoga kapetana. Ali čitav dan do noći nijesu mogli otkriti zemlju. Nebo ih je opet prevarilo!

Sutradan Kolumbo stajaše kao obično na pramcu i promatraše obzorje, kad iza svojih leđa začu žamor. Okrene se i ugleda opasna svadljivca mornara Ramira, a iza njega pod stubama i na donjoj palubi gotovo čitavu posadu.

— Što je? Zašto nijeste na svom mjestu? — iznenađeno će admiral.

— Hoću prije da se porazgovorimo! — drsko će Ramiro. — Odlučili smo vratiti se natrag. Danas je trideset treći dan, a oko nas je samo more. Dosta nam je!

Admiral se zaprepasti, ali se svlada i reče:

— Plovimo mirno i dosad vam se ništa nije dogodilo...

— Zato baš hoćemo natrag, još dok smo živi! — prekinu ga Ramiro i trže nož.

— Hoćete natrag? Dobro! — hitro će admiral. — Ali zar mislite, da će se Pinzóni vratiti kukavno kao vi? Dajem glavu da ne će. Vratit će se punih džepova. Sjetite se, da sam vas izvukao iz tamnice! Kako će vas dočekati kod kuće? Kao kukavice i buntovnike! Ako vam se žuri natrag u tamnicu i na vješala, okrenite brod! Okrenite odmah!

Mornari se pokolebaše i počeše međusobno raspravljati. Domala opet priđe Ramiro i zapita mirnije:

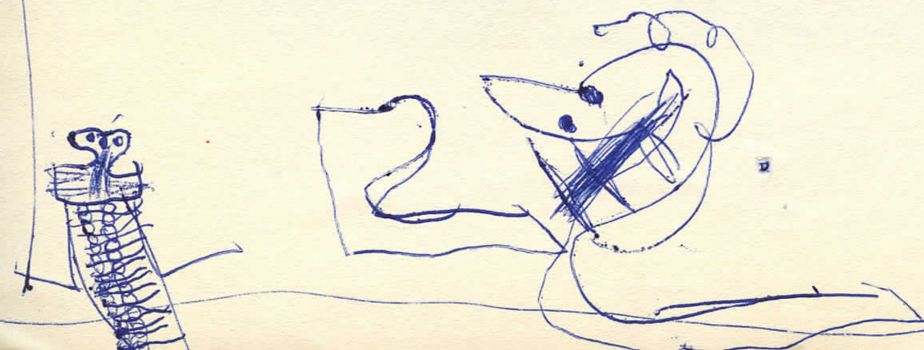
— Oprostite, visosti! Koliko je još puta do Indije?

— Pred njom smo! Možda tek nekoliko sati, a najviše dva dana. Zar se hoćete sada vratiti, kad vam je bogatstvo na domaku? Dajem vam riječ, da ćemo za tri dana okrenuti natrag, ako ne ugledamo kopno. Još najviše tri dana!

Mornari se počeše svađati; zatim se primiriše i vratiše na posao. Tada mornarac Pedro pozove admirala da dođe na večeru, jer je već bilo kasno. Kolumbo siđe pod krmenu palubu u svoj admiralski stan, a Pedro, donijevši jelo, uzrujan priopći admiralu:

— Čuo sam Ramira, kako glasno prijeti: »Ako se ne vrati, admirala ću treće noći ubiti i baciti u more, a vi ćete posvjedočiti, da su ga odnijeli valovi«.

KOPNO! KOPNO!

Sutradan poslije pobune Kolumbo je čitav dan uzalud pretraživao dalekozorom obzorje. Prošla je noć. Admiral nije do zore sišao pod palubu. Drugog dana opet se pojavila trava. Bila je veoma svježa sa crnim bobicama. Vidjeli su mnogo ptica, jednu su čak uhvatili. K jugozapadu su letjele patke i vrane; vidjeli su i jednog nesita. Mornari s *Pinte* opazili su u moru trstiku i batinu. Izvukli su na brod štap, koji je bio nedavno odrezan. Nađoše jednu daščicu i trnov grm pun crvenih bobica. Ti znakovi probudiše nade, i mornari se ohrabriše.

Spustila se i druga noć, a admiral je neumorno bdio. Mornari nijesu znali, kad on uopće spava. Nikad nije umoran i neprekidno mjeri sunce, računa, crta i radi. Kao da mu sam đavo pomaže! Mornari ga se boje i daleko oko njega obilaze. Pedro priđe admiralu i zabrinuto ga zapita:

— Gospodaru, zar ćete opet čitavu noć probdjeti na straži? Molim vas, lezite! Izvidnik će vas pozvati, ako što opazi. Čuvajte zdravlje, gospodaru!

— Ne, ne ću leći! Ipak najviše vjerujem svojim očima — mirno će admiral.

Kolumbo osta na palubi, a Pedro se stisnu uza nj. Iza brodova je izlazio mjesec i crne brazde pretvorio u živo srebro. Po mjesečini jedva su se vidjeli fenjeri na *Pinti* i *Nini*, desno i lijevo od admiralova broda. I na njima sigurno su oba kapetana pažljivo motrila tamno obzorje ispred flote.

Oko deset sati u noći, baš kad je htio spustiti dalekozor da se malo odmori, admiralu se učini, da je na obzoru nešto zasvijetlilo. Pogleda bolje. Doista, u daljini se vidjela slaba svijetla točkica. Admiral pozva Pedra. I on ju je vidio golim okom. Kolumbo se ne usudi povjerovati svojim očima, pa pozva kraljeva povjerenika Pedra Gutiereza, koji domala također opazi svijetlu točkicu. Dozvaše kraljevskog namjesnika Rodriga Sancheza. Ali on nije vidio ništa. Spustila se laka sumaglica i sakrila *Pintu*, koja je odjedrila naprijed. *Santa Maria* je plovila punim jedrima za njom, a mala *Nina* skakutala je na valovima uz bok admiralova broda. Mjesec se visoko digao na nebu. Admiral izviđaše prema pramcu, a Pedro spavaše kraj njegovih nogu. Domala se začu mukli pucanj.

— Gospodaru! — kriknu Pedro i skoči. — Što je to, gospodaru!

— Mir, mladiću! Slušaj!

Kroz šum vjetra i valova začu se drugi mukli pucanj: buuum! To *Pinta* puca iz svojih topova. Što bi to moglo biti? Je li ugledala kopno ili se opet prevarila?

I mornari su čuli pucnjavu. Svi dohrliše na palubu. Kao ludi trčali su na pramac. Da, nema sumnje: pod zvjezdanim nebom vidjelo se kopno, osvijetljeno srebrnim sjajem mjesečine.

— Kopno! Kopno! — kliktahu izvan sebe od radosti. Mornari nijesu pričekali admiralovu zapovijed, već su sami razapeli jedra, da što prije dostignu *Pintu*. A kad joj se približiše, admiral pođe na pramac i dovikne kapetanu *Pinte*, Martinu Alonzu Pinzónu:

— Čestitam, kapetane! Prvi ste ugledali kopno!

— Hvala, admirale i potkralju! Vaša je to zasluga!

I kapetan Martin Alonzo je tada zapisao u svoj dnevnik: »Dne 12. listopada 1492. u dva sata ujutro mornar s *Pinte* Rodrigo De Triana prvi je ugledao Novi Svijet!«

OTKRIĆE NOVOG SVIJETA

Pred obalom su se nizali opasni koraljni grebeni; zato im se admiral nije usudio približiti prije jutra. Brodovi su plovili duž grebena; kad se razdanilo, flota je ušla u prostran zaljev. Na pjeskovitoj obali bijaše veoma mnogo ljudi. Pedro ih pogleda kroz admiralov dalekozor i iznenađen zapita:

— Gospodaru, zar su to Indijanci? Nijesam znao da hodaju goli!

— Zacijelo su siromašni ribari ili ratari — zamišljeno će Kolumbo. I sam se iznenadio. Marko Polo je napisao, da se na istočnim dvorovima nose svilena odijela i zlatni plaštevi. Možda se samo plemići tako odijevaju?

— Spustite čamce! Iskrcat ćemo se! — zapovjedi admiral. — Uzmite stjegove, oružje i opremu!

Domala se otisnuše čamci sa sva tri broda. Admiral je prvi stupio na tlo nove zemlje i zapovjedio, da se zastave pobodu u pijesak. Zavijorili su se prekrasni stjegovi, koje su satkale, zlatom i srebrom izvezle kraljičine dvorske gospođe. Na svakom su uvezle početna slova imena Ferdinanda i Izabele. Admiral i ostali Španjolci klekoše i stadoše moliti dugu molitvu zahvalnicu. Pedro je radoznalo promatrao Indijance. Osobito mu je oko zapelo za nekog dječaka njegova rasta. Indijanci su začuđeno gledali Španjolce i divili se njihovoj prekrasnoj opremi, oklopima, zastavama i mačevima.

Poslije molitve admiral održi dug govor i sastavi zapisnik, kojim u ime španjolskih vladara zaposjeda ovaj otok i daje mu ime San Salvador. Kad je to obavio, Španjolci klekoše preda nj i zamoliše ga za oproštenje, što su se na putovanju bunili i nedolično se ponašali.

Admiral zapovjedi Indijancima, da ga odvedu svom poglavaru, indijskom kralju, ali su oni odmahivali glavama i samo se smješkali. Admiral ponovi nalog na talijanskom, portugalskom i latinskom, ali ni tada nijesu razumjeli što on hoće. Kolumbo dozva svog tumača, nekog Židova, koji je znao arapski i kineski, ali Indijanci ni njega ne razumješe. Tada im priđe morski vuk kapetan Martin Alonzo, koji se hvalio, da je u Africi naučio govor znakovima ruku. On ih znakovima pozva da odmah dovedu poglavicu na obalu. Indijanci radosno kimnuše glavama i potrčaše u guštaru.

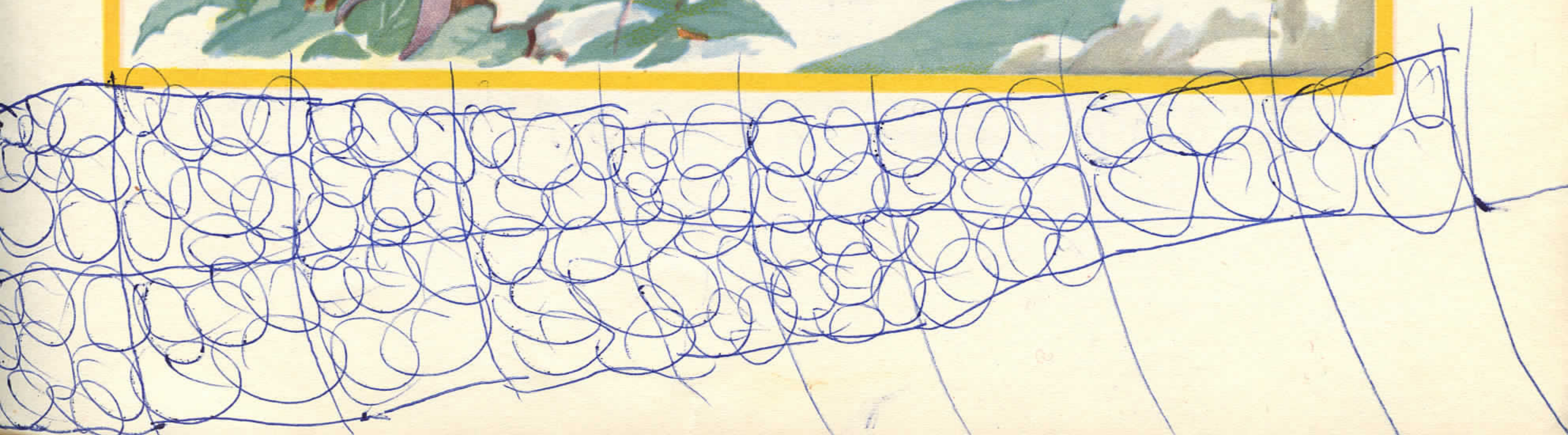
— Vidite, kako su me razumjeli! — pohvali se kapetan. — Sad će doći indijski car sa svojim dvoranicima na slonovima.

Doskora se Indijanci vratiše. Na golemom lišću donijeli su im voća i povrća, a u velikim školjkama kuhane ribe i pečenih raka.

— Lijepo su vas razumjeli, kapetane! — pecnu ga admiral.

Mali je Indijanac donio Pedru dvije vrste nekog nepoznatog voća, a Pedro je njemu darovao svoj crveni rubac. To ih sprijatelji i oba sjedoše u hlad. Pedro tada pokaza prstom svoja prsa i reče: »Pedro«. To je učinio nekoliko puta. Zatim pokaza na dječaka. On se slatko nasmija i ponovi: »Pedro«.

— Ne, ne, nijesi ti Pedro! Ja sam Pedro! Kako se ti zoveš? — strpljivo će mornarac i poče sve ispočetka. Dječak konačno shvati i reče: »Haito«. Sad je već išlo lakše, jer je dječak shvatio, što hoće Pedro. Haito ga je naučio, da se jedno voće zove »banana«. a drugo »ananas«. Tad Pedro pokuša teži ispit i pokaza čitav otok, na koji su se iskrcali, Bistri Haito shvati, što hoće Pedro, i odgovori: »Guanahani«.

POGLAVICA GUAKAMARI

Mornari su obilazili indijanska naselja i mijenjali zrcala i zvončiće za voće i razna jela. Pedro je do noći naučio stotinu raznih indijanskih riječi. Uvečer se svi vratiše na brod. Martin Alonzo Pinzón dođe admiralu na večeru. Kad je Pedro donio jelo u admiralovu kabinu, čuo je kapetana kako viče:

— Razočarao sam se. Svuda su samo otoci i goli ljudi. Nije ovo Indija!

— I ja mislim da nije — potvrdi Kolumbo. — No možda je dio Zipanga. Marko Polo je napisao, da se Zipangu sastoji od mnoštva otoka i otočića.

— Ah, Marko Polo pisao je o biseru, svili i mirodijama! A zlato? Gdje je zlato? Ludi ste, što ste povjerovali, a ja sam još luđi, što sam pošao s vama.

Pedru gotovo ispadoše zdjele iz ruku. Što će se sad dogoditi! Hoće li ga admiral probiti svojim mačem? Ali Kolumbo je ostao miran i umirivao Pinzóna:

— Razočarali ste se, kapetane, kao i ja. Ne smijemo klonuti! Stigli smo na rub istoka. Vidjeli ste, koliko ima još otoka. Poći ćemo dalje do bogatoga kopna.

— Pođimo! Dosta mi je pamuka i papiga! — otkreše Alonzo i ode.

Da zabavi admirala, Pedro mu se pohvali, kako je našao bistra dječaka i naučio stotinu indijanskih riječi. Naučit će još mnogo od njega.

— Izvrsno! — zadovoljno će admiral. — Dovedi ga na brod, bit će nam tumač!

A kad *Santa Maria* odjedri, na brodu bijaše Haito s još pet ribara. Odvest će ih na veliki otok Kubu, gdje su stanovnici bogati i stanuju u velikim kućama. Poslije deset dana dođe Martin Alonzo Pinzón opet na admiralov brod.

— Vidjeli smo i Kubu! — vikao je. — Ljudi su u pamučnim krpama, a palače su im od trave i palmina lišća. Je li to vaš Zipangu? Gdje je zlato?

— Ne, nije ni ovo Zipangu. Ali Haito kaže, da ima još jedan veliki otok. Zove se Haiti. Tamo je kralj. Ima i zlata.

— Kako se zove kralj? Gdje je Haiti? Mogu li nas Kubanci odvesti? Koliko ima zlata? — navali kapetan na prestrašenog dječaka, koji nije razumio ni jedne njegove riječi.

— Kako se zove kralj? — polako je pitao Pedro. Dječak je njega shvatio.

— Guakamari — odgovori i pokaza smjer gdje leži Haiti.

Martin Alonzo Pinzón se zamisli, a onda ustane i bez riječi pođe na svoj brod. Sutradan uzoru stražar uđe prestravljen u admiralovu kabinu i krikne:

— Visosti, na sidrištu je samo *Nina!* Noćas je sigurno *Pinta* pobjegla.

Admirala ražalosti Pinzónova nevjera, pa i on s oba broda otplovi u Haiti. Progonila ga je oluja i tri noći nije oka zaklopio. Napokon se nevrijeme smiri. Admiral dozva prvog oficira, kaza mu, da odvede brod u prvu luku i pođe da se odmori. More sad bijaše mirno. Prvi oficir preda brod brodarniku, a brodarnik mladom krmilaru. Ali neiskusni krmilar odvede brod ravno na koraljne grebene. Udarac bijaše blag, ali admiral se ipak probudi i dotrči na palubu. Bilo je prekasno. *Santa Maria* se nasukala. Mučili su se dan i noć, ali je nijesu mogli spasiti. Kapetan *Nine* i poglavica poslaše čamce, da spase opremu s broda, koji je počeo tonuti.

Poglavica Guakamari pozva admirala na ručak. Pod strehom od palmina lišća donosili su mu na listovima banane i pečene rake, a u školjkama riblju čorbu. Nudili su mu razna nepoznata ali ukusna jela. Jeli su bez noževa i žlica. Slatko voće donosile su mu lijepe djevojke, a papige su ga zabavljale šaljivim brbljanjem. Guakamari ga pozva da se preseli k njemu. On će mu sagraditi kuću.

SVEČANI PRIJEM U DVORU

U zamjenu za bubnjeve, šećerni sok i zvončiće Španjolci dobiše mnogo zlata, voća i razne robe. Admiral tada pozva kapetana *Nine* i zapita ga za brata. — Nijesam znao da će pobjeći — kleo se Vincente — ali ja ga dobro poznajem. Htio je što prije doći do zlata i vratiti se u Španjolsku prije vas.

— Dobro, dobro! Vjerujem vam — reče admiral. — Pripremite brod za povratak! Ja ću s vama, a posadu *Sante Marie* ostavit ćemo ovdje. Sagradit ćemo tvrđavicu. Kolumbo doista dade sagraditi tvrđavicu La Navidad i u njoj ostavi svoje mornare. Zatim pozdravi Guakamarija i otplovi s *Ninom,* da se vrati u Španjolsku. Poslije dva dana zateče na moru *Pintu.* Martin Alonzo služio se lažima, kad se ispričavao admiralu. Ali Kolumbo mu nije prigovorio ni riječi. Neka kraljica ukori neposlušnoga kapetana! *Pinta* je opet plovila uz admiralovu *Ninu,* ali se u oluji ponovo izgubila. *Ninu* je bacala oluja kao orahovu ljusku. Admiral se bojao, da svi ne potonu i da ne propadne sve što je otkrio. Zbog toga je napisao izvještaj o putovanju, predao ga kapetanu i zapovjedio mu:

— Zamotajte izvještaj u platno, zamotak namočite u vosak i metnite u bačvu, a bačvu dobro začepite i bacite u more. Možda će je tko naći.

Nina nije potonula, ali ju je oluja bacila na Azorske otoke. Portugalci zarobiše dio posade. Kolumbo jedva oslobodi svoje ljude i popravi brod. Zatim je nastavio put i po užasnoj oluji stigao u Portugal, a odatle 15. ožujka 1493. u Palos.

Kralj i kraljica bijahu u Barceloni i poručiše mu, da dođe k njima na dvor. Admiral pođe u svečanoj povorci. Naoružani mornari krčili su put kroz svjetinu. Kuće su bile okićene, zvonila su zvona, pucali mužari; a u svakom su gradu plemići i građani dočekivali admirala oceana. Kralj i kraljica ne dozvoliše, da im on klečeći poljubi ruku, već ga pozvaše, da sjedne uz njih i da priča o svom velikom putovanju. Kolumbov sin Diego također je došao u dvor i htio pritrčati k ocu, ali ga Bartolomeo i Juan Perez zadržaše.

— Strpi se, sinovče! Kad otac svrši, doći će k nama — reče stric Bartolomeo.

Čuvši te riječi, Pedro pogleda Diega i zapita ga šapatom:

— Zar je admiral vaš otac? Onda ste vi Diego! Često vas je spominjao.

— Tko ste vi? Tko je taj ljudožder kraj vas? — radoznalo će Diego.

— Ja ne ljudožder, ja jesti riba, ananas i banana! — uvrijeđeno će Haito.

— Pa on razumije španjolski! — začudi se Diego. — Tko je...

— Pst! — prekinu ga stric Bartolomeo. — Slušaj što priča otac!

A otac je pričao o bogatoj zemlji, o dobrim Indijancima što rukama kopaju zlato, jer ne znaju za željezno oruđe. Pričao je o slatkom voću, koje zovu banana i ananas, o ukusnom kruhu kasava, o žutim zrncima kukuruza, kojim se može hraniti stoka, o pamuku, o neobičnim ribama, racima i pticama...

Kralj je gorio od radoznalosti da vidi darove, pa prekine admirala.

— Milostiva kraljice, admiral će nam za objedom pričati opširnije. Pogledajmo radije što je donio! — Kralj siđe s prijestolja i približi se darovima, a dvorani nagradiše admirala gromovitim pljeskom. Papiga se prestraši, pogleda kralja i kreštavim glasom izreče na španjolskom jeziku rečenicu, koju je naučila od mornara:

— Caramba! Strašne li oluje!

Kralj zanijemi od čuda.

U OKOVIMA

O Kolumbu, otkrivaču Novog Svijeta, pronijela se slava na sve strane. O njemu je pričalo malo i veliko od Portugala do daleke Rusije, i nije bilo teško naći dobrovoljce za drugo putovanje, jer su mnogi htjeli bez rada steći bogatstvo.

Flota je krenula iz Cádiza. Poslije pedeset dana ugledala je otoke Dominiku i Guadalupe, a poslije novih petnaest dana uplovila u luku tvrđavice La Navidad. Admiral ispali iz topova pozdravnu paljbu, ali iz tvrđavice se ne ču odgovor. Kolumbo nije slutio dobra. Domala dođoše na obalu Guakamarijevi ljudi, ali ne htjedoše na brod. Poručili su, da žele govoriti s admiralom.

— On je na palubi, dođite, pa ćete razgovarati — pozvaše ih mornari.

— Tamno je, ne ćemo ga prepoznati; dajte nam svjetiljku! — rekoše Indijanci.

Kad im dadoše svjetiljku, oni dođoše na brod, prepoznaše admirala, pozdraviše ga i rekoše, da je neko pleme navalilo i pobilo mnogo njihovih ljudi i sve Španjolce.

— A gdje je poglavica Guakamari? — zapita admiral.

— Ranjen je u nogu, leži i ne može doći — odgovoriše ljudi plašljivo.

Sutradan admiral pođe s vidarom, odveže poglavici nogu i ustanovi, da je zdrav. Admiral posumnja u Guakamarija, koji je doista pobio sve Španjolce, jer su se nedolično ponašali prema Indijancima, a poglavica, kad opazi da Kolumbo sumnja, sa svojim ljudima pobježe u brda. Kolumbo je štitio Indijance, ali su ih njegovi ljudi proganjali. Otimali su im hranu, zlato i žene, a kad su se počeli braniti, lovili su ih psima krvašima i ubijali. Španjolce je pak desetkovala groznica. Mnogi pomriješe, ostali u većini poželješe da se vrate u Španjolsku. Admiral im je dao brodove za povratak.

Kolumbo je zatim pošao na istraživanje novih zemalja. Oplovio je Haiti, južnu obalu Kube i Jamaiku, ali nije našao bogatu zemlju kitajskog kana. Na Haitiju Španjolci stvoriše užasan nered. Razočarani pustolovi smatrahu rad poniženjem, i među njima doskora zavlada glad. Mnogi proklinjahu Kolumba, mrskog Talijana, a neprijatelji ga ocrniše na dvoru. Nato se admiral vrati u Španjolsku da traži pomoć, ali ga na dolasku ne dočekaše ni zastave, ni zvona, ni prijatelji. Zavidnici i povratnici rovarili su protiv njega. Jedino mu je kraljica Izabela ostala još sklona i dala mu sredstva za novo putovanje.

Kolumbo stade pripremati treće putovanje, ali Indija bijaše već na tako zlu glasu, da nitko nije bio voljan tražiti u njoj sreću. Admiral je morao ponovo uzeti kažnjenike umjesto mornara. Ovaj put je otplovio daleko na jug i otkrio kopno Južne Amerike, a odatle pošao na Haiti, gdje nađe bunu, krv i pljačku. Kad nije mogao smiriti buntovnike, zamoli kraljicu, da pošalje suca, koji će kazniti krivce. Kraljica posla Franciska Bobadillu, kraljeva savjetnika, koji otplovi iz Španjolske već nahuškan protiv admirala. Kad stiže u San Domingo, preuze vlast, pusti buntovnike i namjesti nove još neiskusnije činovnike, a admirala baci u tamnicu. Poslije dugog tamnovanja otpremio ga je brodom u Španjolsku.

— Kamo me vodite? — zapita admiral časnika, koji ga je izveo iz tamnice.

— Na brod, visosti! — ganuto će časnik, jer je znao, da čini nepravdu.

— Govorite li istinu? — zapita admiral, jer je pomislio na strijeljanje.

— Časti mi, visosti! — s poštovanjem će časnik.

Admiralu, koji je posijedio od briga i patnja, na palubi broda namjestili su ponovo okove, koje mu je brodski kapetan bio skinuo, jer ga je veoma cijenio. Kasnije Kolumbo nije dopustio da mu ih skinu na moru, jer je s okovima htio doći na dvor, da kraljica vidi svojim očima nepravdu, koju su mu nanijeli.

SVRŠETAK

Kraljica je sišla s prijestolja, pošla ususret admiralu i odmah mu dala skinuti okove. Obećala mu je pomoć i dala brodove da pođe na četvrto putovanje i potraži put u Aziju. Kolumbo je otplovio i poveo sa sobom svog brata Bartolomea. Oluje su ga prisilile da priđe Haitiju, jer je htio zamijeniti jedan oštećeni brod, ali guverner Ovanda nije mu od zavisti dopustio da stupi na kopno. Morao se ponovo prepustiti olujama. Osamdeset dana proganjali su ga strašni orkani, ali ipak nijedan mu brod nije potonuo. Naprotiv, kao da je orkan htio kazniti njegove neprijatelje, jer je progutao flotu, kojom su se vraćali Bobadilla i drugi buntovnici. Spasio se samo brod, koji je prevozio admiralov zaplijenjeni imutak, premda je bio najslabiji.

Uz užasne napore admiral stiže na američko kopno, u Honduras, ali mu domoroci ne dadoše da se iskrca. Plovio je duž Nikarague i Kostarike, gdje se morao zaustaviti da popravi brodove, jer su ih crvi rastočili. Odatle krene k jugu do Panamske prevlake, gdje se pet mjeseci borio s olujama. Tu se iskrcaše. Bartolomeo pođe u brda da kopa zlato. Nakanio je tu ostati i počeo graditi kuće, ali surovi Španjolci nijesu ga htjeli slušati, već počeše progoniti Indijance. Admiral je isplovio, ali još se nije bio udaljio, kad Indijanci napadoše Bartolomeovu posadu i ostavljeni brod. Kolumbo jedva spasi brata i dio njegovih ljudi i otplovi k sjeveru. Brodovi bijahu već sasvim trošni. Jedan je potonuo, a posljednja dva jedva su stigla na Jamaiku. Pred obalom potonuše i oni do palube, no admiral ih priveza jedan uz drugi, a na pramcu sagradi drvenu tvrđavicu za obranu.

Indijanci su donosili Kolumbovim ljudima hranu u zamjenu za raznu robu, jer je kapetan Diego Mendez s njima lijepo postupao. Dali su mu čak i čamac, kojim je Mendez otplovio u Haiti po pomoć. Admiral je bio teško bolestan, a zbog divljačkog ponašanja Španjolaca Indijanci su prestali donositi hranu. Španjolci bi umrli od gladi, da ih bolesni admiral nije spasio svojim znanjem. Izračunao je, da će te noći biti pomrčina Mjeseca, i preko tumača pozvao sve poglavice.

— Mene i moje mornare štite bogovi sunca i mjeseca — govorio je admiral. — Bogovi su se razljutili, jer nas mučite glađu. Ako se ne promijenite, past će vatra s neba na vas. U znak opomene večeras će Mjesec izaći krvava lica!

Kad poče izlaziti zamračen Mjesec, Indijance zahvati strava i donesoše hranu.

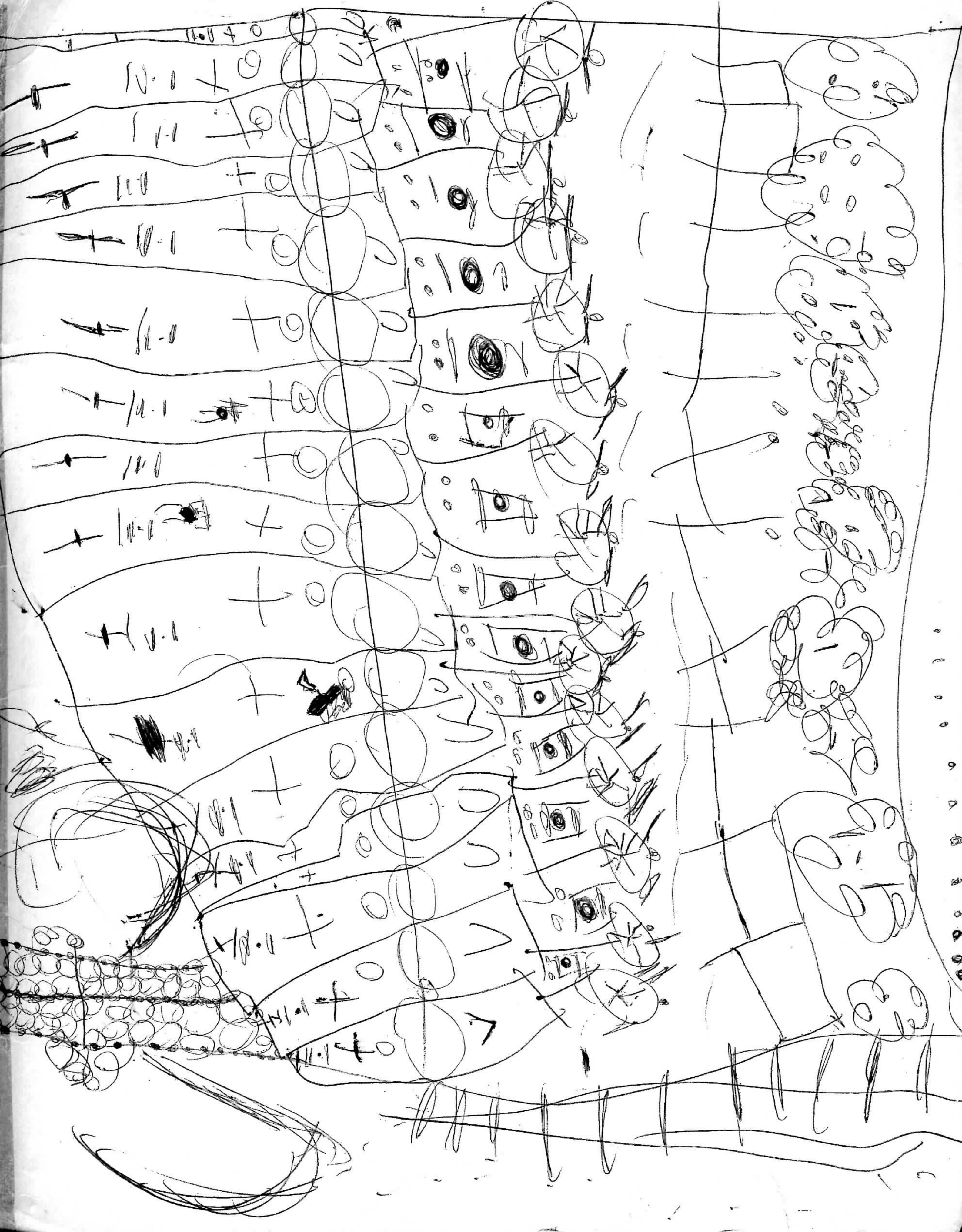
Dogodilo se čudo: Diego Mendez je čamčićem stigao na Haiti, ali je guverner Ovanda tek poslije osam mjeseci poslao pomoć. Admiral je potpuno iznemogao stigao na Haiti, gdje su mu dali najslabiju karavelu za povratak u Španjolsku.

Već poslije dva dana oluja mu je slomila jarbol. Admiral je ležao bolestan na mokrom krevetu, a brod je vodio Bartolomeo. Stigli su u Španjolsku kao brodolomci. Kristof se smjestio u nekom mornarskom domu u Sevilli. Prijatelji su ga se odrekli, a neprijatelji ga ogovarali. Dobra kraljica bijaše već umrla, i admirala više nitko nije htio pomagati.

Velikom otkrivaču učiniše za života još jednu veliku nepravdu. Neki njemački učenjačić nije dao Novom Svijetu ime Kolumbija, već ime Amerika po istraživaču Amerigu Vespucciju, premda je Kristof stigao tamo godinu dana prije Ameriga.

Bile su umorne, smrtno umorne admiralove oči, kad su se 20. svibnja 1506. zauvijek zatvorile u Valladolidu.

U pismu, što ga je ostavio svom sinu Diegu, Kolumbo je napisao: »Radi, sinko, i trudi se marljivo samo za uzvišene ciljeve! Ne očekuj ni slavu ni zahvalnost, jer zahvalnost nikad ne ćeš dočekati!«

CP Mariborski tisk, Maribor